

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

για τα Σεξουαλικά
Δικαιώματα
των Νέων
στην Κύπρο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι Έκτακτες Πολιτικές για τα Σεξουαλικά Δικαιώματα των Νέων στην Κύπρο αντανακλούν τα πορίσματα του συνεδρίου **«Ενδυναμώνοντας τους Νέους Ανθρώπους: τα Σεξουαλικά Δικαιώματα Είναι για Όλους»**. Το συνέδριο διοργάνωσε ο Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού μεταξύ 23-24 Ιουνίου 2018 στη Λευκωσία, στα πλαίσια του προγράμματος **“Empower Youth: Sexual Rights Are for All”**. Το πρόγραμμα συγχρηματοδοτήθηκε από το Erasmus+ και εντάσσεται στη Βασική Δράση 3: Υποστήριξη Μεταρρυθμίσεων Πολιτικής: Διαρθρωμένος Διάλογος μεταξύ των νέων και φορέων χάραξης πολιτικής στον τομέα της νεολαίας.

Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου, **νέοι και νέες ηλικίας 16-30 ετών ευαισθητοποιήθηκαν μέσω διαδραστικών μεθόδων για θέματα που αφορούν στη σεξουαλικότητα, τη σεξουαλική υγεία και τα σεξουαλικά δικαιώματα**, με έμφαση στο δικαίωμα της πρόσβασης σε πληροφόρηση και σε υπηρεσίες σεξουαλικής υγείας. Στο τέλος του συνεδρίου, πραγματοποιήθηκε συζήτηση με θέμα **«Η Πρόσβαση των Νέων σε Πληροφόρηση για τη Σεξουαλικότητα και τη Σεξουαλική Υγεία»**. Στη συζήτηση συμμετείχαν τα μέλη της Βουλής των Αντιπροσώπων, κα Αννίτα Δημητρίου, κ. Χαράλαμπος Θεοπέμπτου και κ. Νίκος Νουρής, η Αντιπρόεδρος του Οργανισμού Νεολαίας Κύπρου, κα Νάτια Καραγιάννη και η Δρ. Μυρτώ Αζίνα - Χρονίδη, Ιατρική Λειτουργός Α' τάξης, Υπουργείο Υγείας. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης, οι συμμετέχοντες παρουσίασαν τις εισηγήσεις τους, μοιράστηκαν εμπειρίες και προβληματισμούς και διεκδίκησαν ανάληψη δράσης για τη διασφάλιση των σεξουαλικών δικαιωμάτων τους.

Πριν τη διεξαγωγή του συνεδρίου, ο Σύνδεσμος υλοποίησε διαβουλεύσεις με νέους και νέες ηλικίας 16-30 ετών. Οι διαβουλεύσεις έλαβαν χώρα ηλεκτρονικά μέσω ερωτηματολογίου (στην ελληνική και αγγλική γλώσσα) και σε ομάδες εστιασμένης συζήτησης με τέσσερις ομάδες νέων, συμπεριλαμβανόμενων νέων ηλικίας 20-30 ετών, νέων με αναπηρία (νέοι/ες με απώλεια ακοής και όρασης), ΛΟΑΤΚΙ+ νέων και νέων μεταναστριών. Στόχος ήταν να διερευνηθούν οι απόψεις και ανάγκες των νέων σχετικά με τη πληροφόρηση που έχουν για τη σεξουαλικότητα και τη σεξουαλική υγεία, την πρόσβαση σε υπηρεσίες σεξουαλικής υγείας και τον βαθμό στον οποίο διασφαλίζονται τα δικαιώματά τους.

Σε αυτό το έγγραφο παρουσιάζονται η υφιστάμενη κατάσταση σχετικά με:

- α) τις Υπηρεσίες Σεξουαλικής και Αναπαραγωγικής Υγείας, και
- β) τη Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση,

καθώς και οι συστάσεις πολιτικής που έχουν αναγνωριστεί ως προτεραιότητες για τη διασφάλιση των σεξουαλικών δικαιωμάτων των νέων. **Τα Σεξουαλικά Δικαιώματα είναι τα Ανθρώπινα Δικαιώματα που σχετίζονται με τη σεξουαλικότητα.** Ως Ανθρώπινα Δικαιώματα κατοχυρώνονται μέσα από εθνικές νομοθεσίες και πολιτικές, καθώς και Διεθνείς Συνθήκες, Συμφωνίες, και Συμβάσεις που έχει επικυρώσει η Κυπριακή Δημοκρατία.

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Οι Υπηρεσίες Σεξουαλικής και Αναπαραγωγικής Υγείας περιλαμβάνουν τις **κλινικές υπηρεσίες** (αντισύλληπτικές μέθοδοι, τεστ εγκυμοσύνης, ασφαλής διακοπή εγκυμοσύνης, υπηρεσίες μαιευτικής και προγεννητικής φροντίδας, τεστ Παπανικολάου, γυναικολογική εξέταση, εξέταση και θεραπεία για θέματα που αφορούν την ανδρική σεξουαλική αναπαραγωγική υγεία, εξέταση και θεραπεία για τον ιό HIV και άλλες σεξουαλικώς μεταδιδόμενες λοιμώξεις), τις **συμβουλευτικές υπηρεσίες** (συμβουλευτική για θέματα σεξουαλικότητας, σεξουαλικής υγείας και σχέσεων, καθώς και ψυχολογική στήριξη σε περιπτώσεις σεξουαλικής βίας, κακοποίησης ή παρενόχλησης) καθώς και την **πληροφόρηση και εκπαίδευση** σε θέματα σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας και δικαιωμάτων (υγιείς σχέσεις και δεξιότητες, μέθοδοι αντισύλληψης, ασφαλέστερο σεξ, προφύλαξη και πρόληψη σεξουαλικώς μεταδιδόμενων λοιμώξεων κ.α.). Στην Κύπρο, τόσο οι προσφερόμενες υπηρεσίες σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας, όσο και οι σχετικές υποδομές είναι ελλιπείς, ιδιαίτερα στο να καλύπτουν τις ανάγκες των νέων.

ΚΛΙΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Ο δημόσιος τομέας δεν προσφέρει υπηρεσίες οικογενειακού προγραμματισμού, αντισύλληψης και διακοπής κύησης στα πλαίσια που ορίζει η νομοθεσία. Στον ιδιωτικό τομέα, λόγω απουσίας ενιαίου κώδικα πρακτικής και δεδομένων, η ποιότητα, το εύρος και η αποτελεσματικότητα των διαθέσιμων υπηρεσιών δε μπορούν να εκτιμηθούν επαρκώς.

Γενικότερα, δε γίνεται συστηματική καταγραφή δεδομένων-δεικτών σεξουαλικής υγείας όπως είναι π.χ. ο αριθμός των αμβλώσεων, των μη προγραμματισμένων κυήσεων, των περιστατικών σεξουαλικών μεταδιδόμενων λοιμώξεων ή της συχνότητας χρήσης αντισύλληψης.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Δεν παρέχονται στον δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα ολιστικές και φιλικές προς τα νέα άτομα συμβουλευτικές υπηρεσίες για τη σεξουαλικότητα και σεξουαλική υγεία. Ο Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού διαθέτει τη δωρεάν γραμμή 1455 που παρέχει πληροφόρηση και στήριξη για τη σεξουαλικότητα και τις σχέσεις. Πληροφόρηση και στήριξη για σχετικά θέματα είναι δυνατόν να προσφερθεί μέσω των δωρεάν συμβουλευτικών υπηρεσιών του Οργανισμού Νεολαίας Κύπρου (ONEK), δηλ. τη Γραμμή Συμβουλευτικής και Στήριξης 1410 και τις υπηρεσίες «Πρόταση».

Άλλες τηλεφωνικές γραμμές που λειτουργούν κυρίως από μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) προσφέρουν πληροφόρηση ή/και στήριξη για εξειδικευμένα θέματα (όπως η ενδοοικογενειακή βία).

ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Στα δημόσια σχολεία, στο Δημοτικό, η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση προσεγγίζεται ως τμήμα του συνόλου εκπαιδευτικών παρεμβάσεων στο πλαίσιο της Αγωγής Υγείας και διδάσκεται στην Β', Γ' και Στ' Τάξη. Στη Μέση εκπαίδευση, η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση προσεγγίζεται στα μαθήματα της Οικιακής Οικονομίας και Βιολογίας στο Γυμνάσιο, ενώ στο Λύκειο σχετικές ενότητες καλύπτονται μόνο στο μάθημα της Βιολογίας (υποχρεωτικό στην Α' τάξη, επιλεγόμενο στη Β' και Γ' τάξη) και στο επιλεγόμενο μάθημα της Οικογενειακής Αγωγής. Στη Μέση Τεχνική Εκπαίδευση, δεν καλύπτεται η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση.

Ευρύτερα, στα πλαίσια της Μη Τυπικής Μάθησης, εκπαιδευτικές δράσεις υλοποιούνται από ΜΚΟ σε συνεργασία με άλλους φορείς, όπως για παράδειγμα το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, πανεπιστήμια, κ.α..

Τα Κέντρα Πληροφόρησης του ΟΝΕΚ παρέχουν γενική πληροφόρηση για θέματα νεολαίας. Εκτός από τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνουν ΜΚΟ, δε διεξάγονται σε συστηματική βάση δημόσιες εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για τη σεξουαλική υγεία και δικαιώματα.

Παράλληλα, ελλείψεις διαπιστώνονται στην παρακολούθηση και αξιολόγηση υπηρεσιών, προγραμμάτων, πολιτικών, σχεδίων δράσης και στρατηγικών καθώς και στη ουσιαστική συμμετοχή των νέων σε όλες τις φάσεις της διαδικασίας λήψης αποφάσεων. **Αποτελέσματα από τις διαβουλεύσεις που υλοποίησε ο Σύνδεσμος, τα οποία αναδεικνύουν τις παραπάνω ελλείψεις και πώς επηρεάζουν την πρόσβαση των νέων στις υπηρεσίες, παρουσιάζονται πιο κάτω.**

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Η πλειοψηφία των νέων που συμμετείχαν στη διαβούλευση μέσω ερωτηματολογίου¹ αξιολογεί ότι η υφιστάμενη ενημέρωση για τη σεξουαλικότητα, τη σεξουαλική υγεία και δικαιώματα δεν είναι φιλική προς τα νέα άτομα και **δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους**. Οι συμμετέχοντες σε όλες τις ομάδες συζήτησης χαρακτήρισαν την πληροφόρηση που προσφέρεται ως ελλιπή ή/και ανύπαρκτη. Τα νέα άτομα με απώλεια ακοής ή όρασης τόνισαν την απουσία πληροφόρησης προσαρμοσμένης στις ανάγκες τους, ενώ οι νέες μετανάστριες τόνισαν τον αποκλεισμό τους από την πληροφόρηση, αφού αυτή είναι διαθέσιμη κυρίως ή μόνο στην ελληνική γλώσσα.

Η ανοικτή και ειλικρινής επικοινωνία παρεμποδίζεται από προκαταλήψεις και ταμπού για το σεξ και τη σεξουαλικότητα. Συνήθως, εναπόκειται στα ίδια τα νέα άτομα να αναζητήσουν πληροφορίες, με αποτέλεσμα συχνά να καταφεύγουν σε πηγές που δεν προσφέρουν αξιόπιστη ή έγκυρη πληροφόρηση, όπως είναι το διαδίκτυο ή το φιλικό περιβάλλον.

Ταυτόχρονα, οι συμμετέχοντες σημείωσαν την απουσία ενημέρωσης για το ποιες υπηρεσίες σεξουαλικής υγείας είναι διαθέσιμες και που μπορούν να αποταθούν γι' αυτές.

Η απουσία πληροφόρησης και ανοικτής επικοινωνίας για τη σεξουαλικότητα και σεξουαλική υγεία, επηρεάζει τη σεξουαλική και ψυχική υγεία των νέων. Τα νέα άτομα στερούνται την ευκαιρία να καλλιεργήσουν απαραίτητες δεξιότητες και στάσεις, ώστε να δημιουργούν υγιείς σχέσεις. Νεαρά άτομα με ελλειπείς ή/και λανθασμένες γνώσεις, μπορεί να εκτίθενται σε μη υγιείς σεξουαλικές συμπεριφορές, όπως είναι το μη ασφαλές σεξ. Ταυτόχρονα, το στίγμα και η μη ανοικτή επικοινωνία έχει επιπτώσεις στη συναισθηματική υγεία των νέων.

Όταν τα νέα άτομα χρειάζονται πληροφορίες, όμως δε γνωρίζουν που να αποταθούν, βιώνουν άγχος, ντροπή ή φόβο. Ιδιαίτερα σημαντικό για τα νέα άτομα και ακόμη περισσότερο για τα νεαρά ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, η μη ορατότητα και η έλλειψη πληροφόρησης για τη σεξουαλικότητα σε μια περίοδο της ζωής τους κατά την οποία κτίζουν την αυτοεικόνα τους, δημιουργούν εμπόδια στην ανάπτυξη μιας υγιούς και θετικότερης αυτοεικόνας.

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Ένα σημαντικό ποσοστό των συμμετεχόντων στη διαβούλευση μέσω ερωτηματολογίου πιστεύει ότι η πρόσβαση των νέων σε υπηρεσίες σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας **δεν είναι καθόλου ικανοποιητική** και θεωρούν σημαντικό να έχουν πρόσβαση σε έγκυρη ενημέρωση από επαγγελματίες υγείας.

Τόσο οι συμμετέχοντες στη διαβούλευση μέσω ερωτηματολογίου, όσο και οι συμμετέχοντες στις ομάδες συζήτησης ανέδειξαν τα ταμπού, τα στερεότυπα, τις κοινωνικές νόρμες και τις προκαταλήψεις για τη σεξουαλικότητα ως το κύριο εμπόδιο στην πρόσβασή τους σε υπηρεσίες σεξουαλικής υγείας.

Οι προκαταλήψεις αυτές συνδέονται με συγκεκριμένες πεποιθήσεις σχετικά με το φύλο και τους ρόλους των φύλων, το σεξουαλικό προσανατολισμό και τη ταυτότητα του φύλου. Ταυτόχρονα, συνδέονται με το στίγμα που σχετίζεται με σεξουαλικά μεταδιδόμενες λοιμώξεις, όπως το HIV/AIDS ή με συγκεκριμένες στάσεις και αντιλήψεις απέναντι σε άτομα με αναπηρία ή με μεταναστευτικό υπόβαθρο.

Αυτοί οι παράγοντες λειτουργούν αποτρεπτικά για την πρόσβαση στις υπηρεσίες, αλλά ταυτόχρονα επηρεάζουν και την ποιότητα της φροντίδας που λαμβάνουν τα νέα άτομα. Η επικριτική στάση και η έλλειψη διακριτικότητας των επαγγελματιών υγείας, η έλλειψη ευαισθητοποίησης και κατάρτισης τους σε θέματα σεξουαλικότητας, καθώς και η ανησυχία των νέων για μη σεβασμό της εμπιστευτικότητας και της ιδιωτικότητας, διαδραματίζουν ιδιαίτερα αποτρεπτικό ρόλο.

Άλλοι πρακτικοί παράγοντες που αποτρέπουν την πρόσβαση είναι: η προϋπόθεση γονικής συγκατάθεσης για νέους/ες κάτω των 17 ετών, το υψηλό κόστος στον ιδιωτικό τομέα, η μεγάλη λίστα αναμονής για ραντεβού στις κρατικές υπηρεσίες καθώς και η δυσχέρεια προσβασιμότητας είτε λόγω γεωγραφικής απόστασης (συνήα οι υπηρεσίες προσφέρονται στα κέντρα των πόλεων και όχι σε ένα ενιαίο χώρο) ή λόγω δυσκολιών επικοινωνίας με τους επαγγελματίες υγείας (π.χ. σε περιπτώσεις αναπηρίας ή γλωσσικής διαφοράς).

Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες στις ομάδες συζήτησης, οι ελλείψεις και τα κενά που παρουσιάζουν οι υπηρεσίες, έχουν αντίκτυπο στη σεξουαλική και συναισθηματική τους υγεία. Αρκετοί συμμετέχοντες χαρακτήρισαν την πρόσβαση στα δημόσια κέντρα υγείας ως ψυχοφθόρα. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο μεγάλο χρόνο αναμονής για ραντεβού, σε καθυστερήσεις στην κοινοποίηση των αποτελεσμάτων εξετάσεων κ.α. Αναφέρθηκε ότι λόγω της αντιμετώπισης κάποιων επαγγελματιών υγείας στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, η αλληλεπίδραση μαζί τους μπορεί να προκαλέσει αισθήματα φόβου, ντροπής ή άγχους.

Η ελλιπής πληροφόρηση,
οι στάσεις και αντιλήψεις για
τη σεξουαλικότητα, το υψηλό
κόστος και η πεποίθηση ότι
δε θα λάβουν τα άτομα
κατάλληλη βοήθεια, οδηγούν
τα νέα άτομα στο να
αποφεύγουν να αναζητούν
και να λαμβάνουν υπηρεσίες,
άρα και έγκαιρη φροντίδα
ή στήριξη.

¹ Συμμετείχαν νέοι και νέες 16-30 ετών, συμπεριλαμβανομένων μελών εθνικών και θρησκευτικών μειονοτήτων, ατόμων ΛΟΑΤΚΙ+ (Λεσβίες, Ομοφυλόφιλοι, Αμφισεξουαλικοί/ες, Τρανς, Κουήρ (Queer), Ίντερσεξ+), ατόμων με αναπηρία, ατόμων που ανέφεραν ότι αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες και ατόμων που δηλώνουν ότι αντιμετωπίζουν διακρίσεις λόγω ηλικίας ή φύλου ή σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας κοινωνικού φύλου, εθνικότητας, θρησκείας ή κατάστασης υγείας.

ΣΥΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ:

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΕΝΤΡΩΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Με στόχο τη διασφάλιση του δικαιώματος των νέων να έχουν πρόσβαση σε ποιοτικές, φιλικές υπηρεσίες υγείας και να απολαμβάνουν το μέγιστο δυνατό επίπεδο σωματικής, νοητικής και συναισθηματικής υγείας, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας, ως νέοι και νέες προτείνουμε τη δημιουργία **Κέντρων Σεξουαλικής Υγείας των Νέων**. Οι δομές αυτές θα απευθύνονται σε άτομα ηλικίας 15-35 ετών και θα προσφέρουν εξειδικευμένες και ολιστικές υπηρεσίες, δηλ. κλινικές υπηρεσίες, συμβουλευτικές υπηρεσίες και υπηρεσίες εκπαίδευσης και πληροφόρησης στον τομέα της σεξουαλικής αναπαραγωγικής υγείας και δικαιωμάτων. Ταυτόχρονα, για να προσφέρουν τα Κέντρα φιλικές υπηρεσίες προς τα νέα άτομα, είναι απαραίτητο να λειτουργούν στη βάση των πιο κάτω αρχών:

ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ

- Τα κέντρα θα βρίσκονται σε όλες τις πόλεις αλλά και σε αγροτικές περιοχές, σε τοποθεσίες εύκολα προσβάσιμες.
- Όλες οι υπηρεσίες προσφέρονται δωρεάν, συμπεριλαμβανομένων των διαγνωστικών εξετάσεων, των θεραπειών αλλά και της διάθεσης μεθόδων αντισύλληψης.
- Το ωράριο των υπηρεσιών είναι ευέλικτο και καλύπτει τις ανάγκες όλων των νέων.
- Η πρόσβαση στις υπηρεσίες είναι δυνατή όποτε τα νέα άτομα τις χρειαστούν, χωρίς απαραίτητα να έχει προηγηθεί διευθέτηση ραντεβού (π.χ. drop-in /walk-in centre).
- Η πρόσβαση είναι άμεση για όλες τις νέες και τους νέους, χωρίς να απαιτείται γονική συγκατάθεση για άτομα ηλικίας 15-17 ετών
- Οι υπηρεσίες διασφαλίζουν την πρόσβαση χωρίς καμιά μορφή διάκρισης.
- Οι υπηρεσίες ανταποκρίνονται στις ανάγκες όλων των νέων ανεξαιρέτως ηλικίας, φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου, θρησκείας, εθνικότητας, γλώσσας, μορφωτικού επιπέδου, κοινωνικού επιπέδου, αναπηρίας, κατάστασης υγείας ή άλλου χαρακτηριστικού.

ΣΕΒΑΣΜΟΣ

- Τα κέντρα λειτουργούν με βάση τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μιας θετικής και ολιστικής προσέγγισης της σεξουαλικότητας και της υγείας, δηλ. δίνεται έμφαση στη ψυχοκοινωνική και συναισθηματική ευεξία.
- Τα κέντρα σέβονται το δικαίωμα των νέων να προστατεύουν την ιδιωτική τους ζωή και διασφαλίζουν την εμπιστευτικότητα και την ανωνυμία.
- Τα κέντρα δημιουργούν και παρέχουν ένα ασφαλές περιβάλλον που ενθαρρύνει την ανοικτή επικοινωνία και τη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΣΜΟΣ

- Οι υπηρεσίες προσφέρονται από εξειδικευμένο προσωπικό βάσει διεθνών προτύπων και καλών πρακτικών.
- Οι υπηρεσίες στηρίζονται από πολυθεματική ομάδα επαγγελματιών (ψυχολόγοι, γυναικολόγοι, νοσηλευτικό προσωπικό, λειτουργοί νεολαίας κ.α.) και το προσωπικό είναι κατάλληλα καταρτισμένο, ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες όλων των ομάδων νέων.
- Όπου κρίνεται απαραίτητο, γίνονται παραπομπές σε εξειδικευμένες υπηρεσίες ή συνεργασία με επαγγελματίες στον μη κυβερνητικό, δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα.
- Προνοούνται συστηματικές ευκαιρίες κατάρτισης και επιμόρφωσης του προσωπικού.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

- Η παροχή υπηρεσιών στηρίζεται σε έρευνα και χαρτογράφηση αναγκών όλων των ομάδων των νέων.
- Τα νέα άτομα συμμετέχουν ενεργά στον σχεδιασμό, εφαρμογή και αξιολόγηση των υπηρεσιών και προγραμμάτων.
- Ομάδα νέων εθελοντών συμμετέχει στην προώθηση των υπηρεσιών προς άλλα νέα άτομα (δράσεις προώθησης στα κοινωνικά δίκτυα, σε πανεπιστήμια κ.α.).

ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

- Διασφαλίζεται ότι τόσο οι πληροφορίες, όσο και οι υπηρεσίες που προσφέρονται θα είναι ανεξάρτητες από οποιαδήποτε θρησκευτική, πολιτική ή οικονομική επιρροή και όλες οι παραπάνω αρχές θα εφαρμόζονται χωρίς εξαιρέσεις.

Η εισήγηση για δημιουργία Κέντρων Σεξουαλικής Υγείας των Νέων προέκυψε ως μια κοινή ανάγκη. Το **97%** των νέων που συμμετείχαν στη διαβούλευση μέσω ερωτηματολογίου θεωρούν την παροχή προγραμμάτων πληροφόρησης εκτός του σχολείου ως πολύ σημαντική (**78%**) ή αρκετά σημαντική δράση, ενώ το **70%** αξιολόγησαν τη δημιουργία συμβουλευτικών κέντρων φιλικών προς τα νέα άτομα και εκτός των δημόσιων κέντρων υγείας ως πολύ σημαντική δράση.

Η δημιουργία Κέντρων Σεξουαλικής Υγείας των Νέων εντάσσεται κάτω από τις δράσεις της **Στρατηγικής για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Υγεία 2017-2025** (Πυλώνας 8. Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και Δικαιώματα). Τόσο η υλοποίηση της συγκεκριμένης Στρατηγικής, όσο και η ολοκλήρωση και υλοποίηση της **Στρατηγικής για τη Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και τα Δικαιώματα των Νέων** (η έγκριση της οποίας εκκρεμεί από το Υπουργικό Συμβούλιο από το Δεκέμβριο του 2017), έχουν τεθεί ως προτεραιότητες του Υπουργείου Υγείας σύμφωνα με το Στρατηγικό Σχέδιο 2018-2020. Η περιεκτική σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και εκπαίδευση σε θέματα αναπαραγωγικής υγείας και δικαιωμάτων των νέων και η πρόσβαση των νέων σε υπηρεσίες οικογενειακού προγραμματισμού, έχουν καθοριστεί και ως προτεραιότητες της Θεματικής Ενότητας Ε: Υγεία και Ευεξία της **Εθνικής Στρατηγικής για τη Νεολαία 2017-2022**, την εφαρμογή της οποίας συντονίζει ο Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου.

Καλούμε το Υπουργείο Υγείας και τον Οργανισμό Νεολαίας Κύπρου να τηρήσουν τις δεσμεύσεις τους και να αναλάβουν ουσιαστική δράση για την προαγωγή της υγείας των νέων και διασφάλιση των δικαιωμάτων τους, συντονίζοντας σε συνεργασία με τον Κυπριακό Σύνδεσμο Οικογενειακού Προγραμματισμού, τη δημιουργία και λειτουργία Κέντρων Σεξουαλικής Υγείας των Νέων. Ζητούμε κατάρτισμό σχεδίου δράσης για λειτουργία των πρώτων Κέντρων Σεξουαλικής Υγείας των Νέων σε τουλάχιστον δυο πόλεις/περιοχές μέχρι το 2021 και σταδιακή επέκταση των Κέντρων σε όλες τις πόλεις και σε αγροτικές περιοχές.

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η Περιεκτική Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση είναι:

>> «...μια προσέγγιση βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα, που σκοπό έχει να εφοδιάσει τους νέους με τις γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες που χρειάζονται για να είναι σε θέση να παίρνουν ενημερωμένες αποφάσεις και να απολαμβάνουν τη σεξουαλικότητά τους σωματικά, συναισθηματικά, ατομικά και στις σχέσεις τους. Προσεγγίζει τη σεξουαλικότητα ολιστικά και εντός του πλαισίου της συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης».²

Η εισαγωγή του Προγράμματος Σπουδών Αγωγής Υγείας στα δημόσια σχολεία από το 2012, αποτελεί σημαντικό βήμα για τη διασφάλιση του δικαιώματος στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση. Το περιεχόμενο του Προγράμματος είναι επιστημονικά τεκμηριωμένο, θεωρητικά θεμελιωμένο και εμπερικλείει όλες τις διαστάσεις της υγείας. Στο Δημοτικό, τα θέματα που σχετίζονται με τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση καλύπτονται στο μάθημα της Αγωγής Υγείας/Αγωγής Ζωής κυρίως στη θεματική υποενότητα 3.1: Οικογενειακός Προγραμματισμός, Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και προσφέρεται στη Β', Γ' και Στ' Τάξη.

Στη Μέση εκπαίδευση, στο Γυμνάσιο η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση προσεγγίζεται κυρίως στα μαθήματα Οικιακής Οικονομίας και Βιολογίας. Στο Λύκειο, σχετικές ενότητες καλύπτονται μόνο στο μάθημα της Βιολογίας (υποχρεωτικό στην Α' Λυκείου, επιλεγόμενο στις Β' και Γ' Λυκείου) και στο επιλεγόμενο μάθημα της Οικογενειακής Αγωγής. Στη Μέση Τεχνική Εκπαίδευση δεν καλύπτεται η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι αφού η εκπαίδευση των παιδιών με ειδικές ανάγκες δε στηρίζεται σε Αναλυτικό Πρόγραμμα, αλλά σε εξατομικευμένο ατομικό πρόγραμμα, πολλά παιδιά με αναπηρίες δεν έχουν πρόσβαση σε σεξουαλική διαπαιδαγώγηση.

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της έκδοσης 'Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης: Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και Δικαιώματα των Εφήβων στην Κύπρο'³ που δημοσιεύτηκε από τον Κυπριακό Σύνδεσμο Οικογενειακού Προγραμματισμού το 2015, η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση δεν εφαρμόζεται αποτελεσματικά. Ενδεικτικά, οι έφηβοι έχουν έλλειψη γνώσεων και δεξιοτήτων σε θέματα σύλληψης, αντισύλληψης, σεξουαλικής υγείας, σεξουαλικής βίας, σεξουαλικών δικαιωμάτων και κοινωνικού φύλου.

Όπως σημειώνει σε έκθεσή της η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού⁴ :

>> «Καθόσον αφορά την ενημέρωση που λαμβάνουν σήμερα τα παιδιά στα πλαίσια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, τα ίδια τα παιδιά αναφέρουν ότι το μάθημα Αγωγής Ζωής που συμπεριλαμβάνεται στα Νέα Αναλυτικά Προγράμματα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, σε επίπεδο Μέσης Εκπαίδευσης, δε διδάσκεται επαρκώς, ούτε και σε τακτική βάση. Αντίθετα, σύμφωνα πάντα με τα ίδια τα παιδιά, παραδίδεται αποσπασματικά, ανεπαρκώς και από μη-κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό».

Η μη επαρκής εφαρμογή της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης, σημαίνει ότι οι νέοι και νέες στερούνται έγκυρη, προσιτή και ολιστική ενημέρωση για τη σεξουαλική υγεία και δικαιώματα, καθώς και γνώσεις και δεξιότητες απαραίτητες, ώστε να λαμβάνουν υπεύθυνες αποφάσεις για την υγεία και την ευημερία τους και να αναπτύσσουν υγιείς και ισότιμες σχέσεις.

Έρευνες καταδεικνύουν ότι η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση που προσφέρεται από νωρίς, μειώνει τον κίνδυνο για ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες, για μετάδοση Σεξουαλικά Μεταδιδόμενων Λοιμώξεων και προάγει την υγιή σεξουαλική ανάπτυξη, καθώς και την ικανοποίηση στις σχέσεις των νέων⁵.

Οι συμμετέχοντες στις ομάδες συζήτησης χαρακτήρισαν την πληροφόρηση που προσφέρεται για θέματα σεξουαλικής υγείας και δικαιωμάτων από ελλιπή ως ανύπαρκτη.

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στη διαβούλευση μέσω ερωτηματολογίου, δήλωσαν ότι είναι πολύ σημαντικό να έχουν περισσότερη ενημέρωση και γνώση για τις Σεξουαλικά Μεταδιδόμενες Λοιμώξεις, τη σεξουαλική παρενόχληση και κακοποίηση, τις υγιείς και μη υγιείς συμπεριφορές σε μια σχέση, το ασφαλές σεξ, την εγκυμοσύνη, την αντισύλληψη, την ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη, τη συναισθηματική ανάπτυξη, τις κοινωνικές δεξιότητες (επικοινωνία, διεκδικητικότητα, κ.α.), τα στερεότυπα των φύλων, την ισότητα των φύλων, το σεξουαλικό προσανατολισμό και τα σεξουαλικά δικαιώματα.

² International Planned Parenthood Federation (IPPF). (2006) IPPF Framework for Comprehensive Sexuality Education (CSE). London: IPPF. https://www.ippf.org/sites/default/files/ippf_framework_for_comprehensive_sexuality_education.pdf

³ Cyprus Family Planning Association (CFPA). (2015). Situation Analysis: Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR) of Adolescents in Cyprus. Nicosia, Cyprus. <http://sexualityeducation.com.cy/wp-content/uploads/2015/07/Situation-Analysis-Sexual-Health-and-Reproductive-Health-and-Rights-of-adolescents-in-Cyprus.pdf>

⁴ Υπόμνημα της Επιτρόπου, στη συζήτηση του θέματος «Η εφαρμογή της Σεξουαλικής Διαπαιδαγώγησης στο πλαίσιο των Νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού», στη συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Υγείας, 2/7/2015.

⁵ Mullen, P.D., Ramirez, G., Strouse, D., Hedges, L.V., Sogolow, E. (2002). Meta-analysis of the effects of behavioral HIV prevention interventions on the sexual risk behavior of sexually experienced adolescents in controlled studies in the United States. Journal of Acquired Immune Deficiency Syndromes: JAIDS. 30 Suppl 1:S94-S105.

ΣΥΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ:

ΑΜΕΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣ

Ως νέες και νέοι, ζητούμε από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, την άμεση και αποτελεσματική εφαρμογή της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στο πλαίσιο του Προγράμματος Σπουδών Αγωγής Υγείας στα σχολεία. Αυτό προϋποθέτει:

- Την εφαρμογή της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, ώστε να καλύπτει και το Λύκειο (ένταξη ως υποχρεωτικό μάθημα), αλλά και μαθητές/τριες που φοιτούν σε Ειδικά Σχολεία και Ειδικές Μονάδες.
- Τη συστηματική και υποχρεωτική επιμόρφωση, και ενεργή στήριξη των εκπαιδευτικών, διευθυντών και επιθεωρητών/τριων σε θέματα σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης.
- Την αξιοποίηση των υφιστάμενων εγχειριδίων και τη δημιουργία και παροχή νέου πληροφοριακού και ενημερωτικού υλικού, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο.
- Τον σχεδιασμό και την εφαρμογή συστήματος ελέγχου και αξιολόγησης για την εφαρμογή όλων των δεικτών επιτυχίας του Προγράμματος Αγωγής Υγείας, αλλά και εισαγωγή συστήματος ελέγχου και αξιολόγησης της εφαρμογής των επιμορφωτικών προγραμμάτων.
- Τη διοργάνωση ενημερωτικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων προς τους γονείς.
- Τη διασφάλιση και διάθεση επαρκών οικονομικών πόρων για την εφαρμογή του προγράμματος.

Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού οφείλει να διασφαλίζει ενεργά τα δικαιώματα των παιδιών και να τηρεί τις δεσμεύσεις του για εφαρμογή της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης, βάσει της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού, της Σύμβασης Λανζαρότε, του Περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμου του 2014 [Ν.91(Ι)/2014].

Οι δράσεις που έχει δεσμευτεί να υλοποιήσει το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού καθορίζονται στην Πολιτική του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για τη Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση (2016), την Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας 2016-2019 καθώς και τη Στρατηγική για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Υγεία 2017-2025.

Καλούμε το Υπουργείο Παιδείας
και Πολιτισμού να προχωρήσει άμεσα
στη θεσμοθέτηση μηχανισμού που
θα επιτρέπει τη συνεργασία μεταξύ
Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού,
Υπουργείου Υγείας και άλλων
εμπλεκόμενων φορέων
(Κυβερνητικών και Μη) καθώς
και στον καταρτισμό σχεδίου δράσης,
με στόχο την άμεση εφαρμογή της
σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης σε
όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

Η ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

αποτελεί χαρακτηριστικό ενός κράτους
που προωθεί την κοινωνική δικαιοσύνη
στις αρχές της ισότητας, της ελευθερίας
και του σεβασμού των ανθρωπίνων
δικαιωμάτων.

Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

ως ισότιμων φορέων δικαιωμάτων
τους ενδυναμώνει, ώστε να λαμβάνουν
ενημερωμένες αποφάσεις για την υγεία
τους και να διεκδικούν ενεργά τα
δικαιώματά τους.

Ο Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού (ιδρ. 1971) είναι ένας από τους παλαιότερους και πιο γερά εδραιωμένους Μη Κυβερνητικούς (ΜΚΟ), μη κερδοσκοπικούς, εθελοντικούς οργανισμούς στην Κύπρο με πλούσια συνεισφορά στον τομέα των σεξουαλικών δικαιωμάτων, της υγείας και της εκπαίδευσης κυρίως των νέων. Ο ΚΣΟΠ είναι πλήρες διαπιστευμένο μέλος της Διεθνούς Ομοσπονδίας Οικογενειακού Προγραμματισμού.

Μια από τις κύριες προτεραιότητες του είναι η εφαρμογή της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και η διοργάνωση και υλοποίηση σεμιναρίων, διαλέξεων, βιωματικών εργαστηρίων σε παιδιά, νέους/νέες, γονείς και επαγγελματίες σε θέματα σεξουαλικής υγείας και ευημερίας. Μέρος της αποστολής του, αποτελεί η ευαισθητοποίηση και διαφώτιση του κοινού, και η άσκηση πίεσης προς τους αρμόδιους φορείς για θέματα Σεξουαλικής Αναπαραγωγικής Υγείας και Δικαιωμάτων με στόχο την προώθηση, το σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών και νόμων.

Ο Σύνδεσμος διαθέτει μια πλούσια συλλογή από ενημερωτικό και εκπαιδευτικό υλικό και παρέχει πληροφόρηση και στήριξη μέσω της Γραμμής 1455.

Τηλ.: 22 751093 | Γραμμή 1455 | info@cfpa.org.cy | www.familyplanning.org.cy

Erasmus+

Με συγχρηματοδότηση από το πρόγραμμα «Erasmus+» της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η υλοποίηση των ομάδων εστιασμένης συζήτησης συγχρηματοδοτήθηκε από το Alert Youth Fund.

«Το περιεχόμενο της παρούσας δημοσίευσης αποτελεί αποκλειστική ευθύνη του Κυπριακού Συνδέσμου Οικογενειακού Προγραμματισμού και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι αντανακλά τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής».